

Tündérvár és katakomba

Avagy nem ezeket kellett-é szenvedni a Krisztusnak? (Lk 24,26)

Anyanyelvünkben sok zavart okoz az *-e* kérdőszócska mondatbeli helyének megállapítása. A címadó bibliai idézethez hasonló mondatok mellett, gyakran halunk vagy olvasunk ilyeneket is: Nem tudom, hogy nem-e volt jelen a gyűlésen. Sajnos a többnyire nyilvánvalóan rossz hangzás ellenére sem támaszkodhatunk mindig csupán a fülünkre. A szép magyar beszédhez ennél többre van szükség.

É. Kiss Katalin *Anyanyelvünk állapotáról* című könyvében, a köznyelvben általánosan elterjedt szórendi változatok mellett, bemutatja a *művelt köznyelvre* jellemző használatot.¹ Az *-e* kérdőszócska mondatbeli helye az alábbi szabály szerint állapítható meg.

A. *Egyszerű (igei vagy névszói) állítmány esetén az -e az állítmányhoz csatolandó.*

Nem tudom, hogy alszik-e.

Nem tudom, hogy lázas-e.

B. *Összetett állítmány esetén az -e az állítmány igei részéhez csatolandó.*

Nem tudom, hogy lázas volt-e János.

Nem tudom, hogy JÁNOS volt-e lázas.

Nem tudom, hogy János fog-e jelentkezni

Nem tudom, hogy János hozzá fog-e szólni.

Nem tudom, hogy JÁNOS fog-e hozzászólni.

C. *Ha az igei állítmány(i rész) feltételes módú összetett igealak, az -e a ragozatlan segédigéhez csatolandó.*

Nem tudom, hogy János elment volna-e.

D. *Névszói állítmány esetén nehezíti az -e helyének megtalálását, hogy nem mindig egyértelmű, hogy a mondatban melyik névszó az állítmány, és melyik az alany. Általában a határozottabb névszót elemezzük alanyként, de olykor a mondat mindkét összetevője egyformán határozott. Ilyenkor a hangsúlyos, a fókuszpozícióban álló névszót tekintjük állítmánynak, és ahhoz csatoljuk az -e szócskát.*

Nem tudom, hogy vajon SZABÓ JÁNOS-e a bizottság titkára.

Nem tudom, hogy vajon a bizottság titkára SZABÓ JÁNOS-e.

Nem tudom, hogy vajon Szabó János a BIZOTTSÁG TITKÁRA-e.

Nem tudom, hogy vajon a BIZOTTSÁG TITKÁRA-e Szabó János.

¹ É. Kiss Katalin: *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest, Osiris Kiadó, 2004. 17–18.

A Biblia a magyar irodalomban

Berzsenyi Dániel

Fohászkodás

Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke ohajtva sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

A legmagasb menny s aether Uránjai,
Mellyek körülted rendre keringenek,
A láthatatlan férgék: a te
Bölcs kezeid remekelt csudái.

Te hoztad e nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldöked
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.

Téged dicsóít a Zenith és Nadir.
A szélveszek bus harca, az égi láng
Villáma, harmatcsepp, virágszál
Hirdeti nagy kezed alkotásit.

Buzgón leomlom színed előtt, Dicső!
Majdan, ha lelke záraiból kikél,
S hozzád közelb járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

Bizton tekintem mély sirom éjjelét!
Zordon, de óh, nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád; ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.

Ezzel a verssel emlékezünk Berzsenyi Dánielre születésének 230. és halálának 170. évfordulóján.